

Westvlaamse Bedrijven

Roeselare - haven.

(Foto R. Vanserven)

Wie over de Westvlaamse veevoedernijverheid inlichtingen wil inwinnen moet naar de stad van Rodenbach toe. In deze nijverige gemeente met haar centrale ligging in de Noordzee-provincie was sinds het graven van het kanaal Roeselare-Leie in de tweede helft van de 19^e eeuw een drukke handel in steenkolen, bouwstoffen en granen ontstaan. Na de eerste wereldoorlog greep de overgang plaats van de groothandel in granen naar de industriële bereiding van veevoeders. Roeselare werd het zwaartepunt van de Westvlaamse veevoedernijverheid en het werd samen met Deinze (en omgeving), Leuven en de Antwerpse agglomeratie een van de belangrijkste centra in het land van deze jonge nijverheid, welke op een tweetal bedrijven na uitsluitend in het Vlaamse land voorkomt.

Het veevoederbedrijf in zijn moderne vorm bestaat in het oordeelkundig mengen van een bepaald aantal grondstoffen: granen en nevenprodukten van enkele bedrijven als maalderij, olieslagerij, vis- en vleesverwerkende nijverheden, melkerij, waaraan vitaminen en mineralen worden toegevoegd.

De samengestelde voeders of mengvoeders werden het eerst toegepast in de pluimveeteelt. De aanwending van deze voeders samen met de betere selectie van de rassen en de vooruitgang op het gebied van de inrichting van de hokken en de verzorging van de dieren, hebben een ware omwente-

ling teweeggebracht. Dit verklaart de belangrijke stijging van de gemiddelde jaarproduktie van de leghennen in ons land tijdens de laatste 50 jaren. Vóór 1914 bedroeg de produktie gemiddeld 80 eieren per leghen, in 1958 was dit opgelopen tot 170. In de beste hoenderbedrijven wordt thans een produktie van 200 à 220 eieren bereikt. (*)

Nadien vonden de samengestelde voeders ruime toepassing in de varkensteelt. Zij drongen ook door in de rundveevoeding maar hier niet als uitsluitende voeding.

Ter illustratie van de resultaten welke in de varkensteelt met mengvoeders worden bereikt verwijzen wij naar de evolutie van het voederverbruik per kg vleesaanwinst in een proefbedrijf te Roeselare. Waar in de periode 1933-1939 het voederverbruik per kg vleesaanwinst 4.160 kg bedroeg was het verbruik teruggebracht tot 3.173 kg eind 1958. Vergeten wij verder niet dat in de periode 1933-1939 de samengestelde voeders reeds werden toegepast in de varkensteelt. De vermelde cijfers weerspiegelen een vooruitgang welke vooral toe te schrijven is aan de verbetering van de

(*) Voor deze cijfers en nog andere in dit artikel zijn wij dank verschuldigd aan dhr. H. Laga, wiens bijdrage in de V.E.V. Berichten van 31 mei 1959 over «De Evolutie van de Veevoedernijverheid in West-Vlaanderen» ons van groot nut is geweest.

veevoedernijverheid in West-Vlaanderen

J. VANDEWALLE

mengvoerders. Deze vooruitgang is de vrucht van een volgehouden wetenschappelijk onderzoek.

De veevoedernijverheid is te Roeselare ontstaan in 1925. Dhr. M. Vanhollebeke, de huidige afgevaardigde-beheerder van de Hanekop-Voederfabrieken N.V., sprak ons met geestdrift over de moeilijke begintijd. Na veel studie en navorsingen bereikte hij op zijn proefbedrijf te Hooglede in de pluimveeteelt resultaten welke de meest wantrouwen overtuigden. Gedurende deze beginjaren hield hij op winteravonden tot in de verst afgelegen dorpen voor landbouwers voordrachten over de nieuwe methodes in de pluimveeteelt. De nieuwe teeltwijze vond ingang in vele Westvlaamse landbouwbedrijven. De beoefening van de pluimveeteelt bood aan menig klein bedrijf de mogelijkheid om de beperkingen van de te geringe bedrijfsoppervlakte te overwinnen. (**)

In West-Vlaanderen heeft de pluimveeteelt grote uitbreiding genomen. Ook de varkensveeteelt is belangrijk. In 1955 bedroeg het aandeel van onze provincie in de Belgische varkensteelt 25,9 %.

De twee firma's welke te Roeselare het eerst het industrieel bereiden van veevoerders hebben aangevat zijn de N.V. Hanekop en de Gebroeders Maselis. Deze laatste firma was een van ouds gekend huis voor zaaigranen. Op een muur van de fabriek staat het jaargetal 1829 geschilderd, de firma werd opgericht nog vóór het ontstaan van de Belgische Staat.

In de jaren volgend op 1925 ontstonden te Roeselare de volgende bedrijven: Debaillie Kinders, Jos Laga-Houtekier N.V., Oude Firma Talpe N.V., Hostens Veevoerders. Deze bedrijven vestigden zich allen

bij het kanaal omdat zij voor hun bevoorrading op vervoer per schip waren aangezien. De bevoorrading gebeurt thans, aldus een ondernemer, voor bijna 80 % per lichter. De evolutie van de aanvoer per schip te Roeselare van grondstoffen voor de veevoeding blijkt uit de hiernavolgende tabel. Wij vermelden meteen de totale aanvoer zodat het belang van de veevoedernijverheid in de aktiviteit van de binnenhaven blijkt.

	Aanvoer per schip (in ton)	
	globale	grondstoffen voor veevoeding
1910 :	96.408	38.000
1931 :	194.812	90.000
1938 :	330.974	172.000
1951 :	353.367	147.000
1954 :	386.091	219.000
1958 :	449.888	245.000

(Bron: artikel H. Laga & gemeentebestuur Roeselare. - De cijfers hebben betrekking op de periode 1 oktober - 30 september).

De veevoederbedrijven brengen mede dat het kanaal Roeselare-Leie na het kanaal Brugge-Oostende (een kanaal dat bevaarbaar is voor schepen met een laadvermogen van 600 ton) de grootste vracht boekt van alle Westvlaamse kanalen.

In de naoorlogse periode zette de expansie van de veevoederbedrijven zich onverminderd door. De Roeselaarse bedrijven werden allen industrieel uitgeruste bedrijven met als gemeenschappelijke kenmerken: grote opslag- en siloruimte, eigen laboratoria, sterk gespecialiseerde werkkrachten, zuiginstallaties en transportbanden, grote produktiekapaciteit.

Is het niet tekenend voor het dynamisme van de Westvlaamse bedrijven dat op dit ogenblik twee van de zes te Roeselare gevestigde bedrijven uit de thans voorhanden fabrieksruimte zijn gegroeid en een gloednieuw bedrijf laten bouwen. Ook in de andere bedrijven werd de laatste jaren duchtig gemoderniseerd.

(**) Van de 29.744 in 1950 getelde landbouwbedrijven in West-Vlaanderen bedroeg het aantal bedrijven met minder dan 10 ha. 68,8 % van het totaal aantal bedrijven, zij vertegenwoordigen 35,0 % van de beteelde oppervlakte. G. Declercq en O. Vanneste, *Structurele Werkloosheid II*, blz. 152.

Wanneer men de binnenhaven van Roeselare bezoekt treft de grote bedrijvigheid. Er wordt gelost uit een tiental binnenschepen terwijl nog andere lichters op hun beurt wachten. Links van het kanaal is het de firma Debaillie die een nieuwe fabriek bouwt welke eenmaal voltooid, zal toelaten 80 ton voedergranen per uur te verwerken. De siloruimte zal 15.000 kubieke meter bedragen. Thans is reeds ongeveer de helft van de ruwbouw af. Een van de twee rijen van 10 silo's is reeds af. De voorbijganger wordt getroffen door het sierlijke van de bouw. Het nieuw bedrijf zal automatisch werken. De belangrijke uitbreiding van de produktiekapaciteit werd mede ondernomen met het oog op de verwezenlijking van de Gemeenschappelijke Markt. Aan het wegvallen van de handelsbeperkingen op het verkeer met Frankrijk wordt vooral gedacht. De uitgebreide Noordfranse markt is immers zeer nabij.

Rechtover deze nieuwe fabriek aan de overzijde van het kanaal verrijst eveneens een torenhoog gebouw en is ook een grote kraan opgesteld. De firma Hanekop bouwt hier haar nieuwe fabriek. Dit bedrijf zal een nieuwe maalderij en een nieuwe veevoederfabriek omvatten. Het gebouw waar de molens zullen ondergebracht worden is reeds in ruwbouw klaar. Straks zullen daarnaast de slanke silo's verrijzen waar de granen zullen geborgen worden vooraleer zij zorgvuldig gemengd worden om als kippen- of varkensvoer het bedrijf te verlaten. De silo's zullen ruimte bieden voor 6.000 ton.

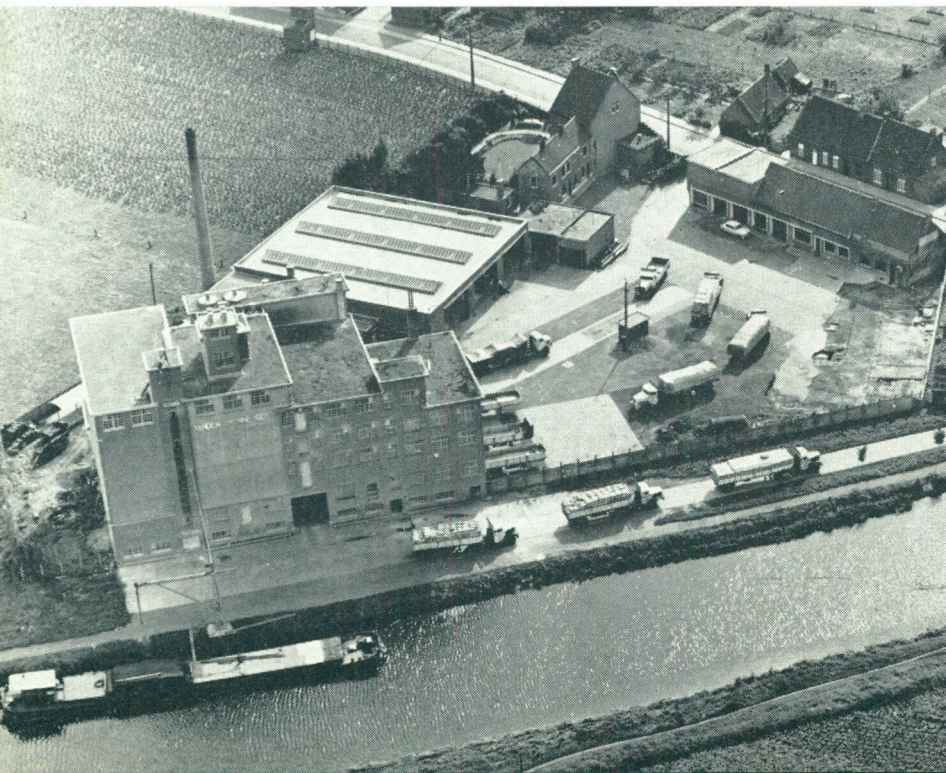
Bij onze rondgang in de havenzone hebben wij kunnen merken dat de firma Debraban-

dere uit Rumbeke een nieuw bedrijf bouwt te Roeselare. De bouw is hier minder gevorderd dan bij de twee vermelde firma's, de betonnen pijlers reiken echter reeds twee verdiepingen hoog. Er wordt duchtig gearbeid en binnen korte tijd zal ook hier een gloednieuw bedrijf klaar zijn. De verplaatsing van de firma Debrabandere wijst op het belang van de ligging bij een waterweg voor een veevoederbedrijf. Een industrieel uitgerust bedrijf moet kunnen steunen op het goedkopere transport te water voor zijn bevoorrading. In dit opzicht is het gelukkig dat in het vijftienjarenplan van het ministerie van Openbare Werken voorkomt op een gabarit van 600 ton het kanaal Roeselare-Ooigem. De bevoorrading van de veevoedernijverheid langs dit kanaal zal daarbij gebaat zijn.

Is Roeselare het zwaartepunt van de Westvlaamse veevoedernijverheid, het zou verkeerd zijn de indruk te wekken dat buiten deze stad in de zeeprovincie weinig van deze nijverheid is te merken. Hierna volgt een opsomming van de nog niet vermelde Westvlaamse firma's welke op industriële wijze veevoerders bereiden. Naast deze zijn er nog talrijke welke veevoerders verhandelen of ambachtelijk behandelen. De industriële bedrijven beheersen echter onbetwistbaar deze sektor en dit zal in de toekomst nog meer het geval zijn.

Veevoerders Lefere (Ieper), d'Aussy E. (Torhout), De Pré (Beernem), Voeders Debaere (Harelbeke), Watermolens N.V. (Harelbeke), Morgenstond (Tiegem), A. Derwulf-Verbeke (Hooglede), Vanden Avenne Gebroeders (Ooigem).

Wij hadden vernomen dat deze laatste firma overgaat tot het bouwen van een nieuwe bedrijfsruimte en wij zijn dan ook even ter plaatse gaan kijken om in deze reportage de inzichten van een bedrijfsleider

Bedrijfsgebouw veevoedercomplex, Ooigem.

*Bedrijfsgebouw veevoedercomplex,
Roeselare.*

(Foto R. Vansevenant)

buiten Roeselare te vermelden. De firma Vanden Avenne behoort tot de reeks van de tien belangrijkste bedrijven van het ganse land. Zij is gelegen bezijden het kanaal te Ooigem.

In het pas in gebruik genomen bureau-kompleks dat een voorsmaakje biedt van de durvende architectuur waarin het nieuw bedrijf zal opgetrokken worden, heeft de dhr. W. Vanden Avenne, de jonge bedrijfsleider, ons gesproken over de veevoedernijverheid en de groei van zijn bedrijf.

De specialisatie zal zich in de landbouw in de komende jaren steeds sterker doen gelden. Wij gaan naar de splitsing van het landbouwbedrijf in akkerbouwbedrijf en in gespecialiseerde afmestbedrijven. Deze laatste zullen zich beperken tot het kweken van pluimvee en het vetmesten van varkens en kalveren. Nu reeds trouwens worden meer dan 50 % van de varkens gekweekt op bedrijven welke slechts deze activiteit beoefenen. Voor pluimvee is de verhouding nog belangrijker.

De kwekerij wordt een autonoom bedrijf waar in moderne hokken met aangepaste ventilatie en isolatie de nieuwe kweekmethodes worden toegepast. De mechanisering doet daar haar intrede en er wordt reeds gesproken van automatizatie.

De firma Vanden Avenne welke zich van deze evolutie bewust is, heeft een drietal jaren geleden in West-Vlaanderen het initiatief genomen om de verpakking in zakken uit te schakelen en te verdelen in vrac via tankwagens en het oprichten van een silo bij de verbruiker. Dit stelsel werkt de mechanisering in de kwekerij in de hand en laat toe de kosten te drukken. Waar de afzet thans moeilijk wordt en weinig lonend is dit laatste een zeer belangrijk punt. Het

is de meest economische manier om veevoerders te verdelen.

Dhr. Walter Vanden Avenne die ter plaatse in de Verenigde Staten de veeteelt heeft bestudeerd, merkt ons op dat de Noordamerikaanse bedrijven niet meer denkbaar zijn zonder silo's. De verdeling in bulk (vrac) is er algemeen. Ook in ons land zal deze tendens zich steeds duidelijker aftekenen. Twee soorten silo's worden op dit ogenblik geleverd. Silo's van 2 en 1 ton. Zij zijn volledig in metaal, uit één stuk. Interessant is dat zij te Ooigem worden vervaardigd in een onafhankelijk constructie-atelier.

De firma Vanden Avenne heeft thans vier tankwagens in gebruik. Het silosysteem breekt door, het aantal bestellingen is groot.

Bij het betreden van het bedrijf hadden wij bemerkt dat met de bouw van een nieuwe fabriek is begonnen. De betonnen gelijkvloers van de nieuwe fabriekshall ligt er reeds. De fabriek wordt een van de modernste van Europa. Zij zal volledig automatisch werken met ponskaartensysteem, de capaciteit van de mengerij zal 3 x 20 ton per uur bedragen. Een siloruimte van 5.000 ton is gepland.

De firma welke over een sterke wetenschappelijke afdeling beschikt — haar hoger kader telt een dierenarts en een landbouwingenieur — zal de zes kleine proefbedrijven welke zij thans bezit samenbrengen in één groot proefbedrijf te Desselgem. Zij die bekend zijn met de baan Kortrijk-Deinze

zullen trouwens reeds hebben gemerkt dat een tweetal silo's bezijden de weg te Des-selgem aanduiden waar het nieuw proef-bedrijf zal komen.

Vermelden we eveneens dat de N.V. Hens Voeders uit Antwerpen een nieuwe veevoederfabriek zal bouwen langsheen het nijverheidsdok te Brugge; deze fabriek zal te Brugge een trafiek medebrengen van 120.000 ton granen.

De lezer zal zich wellicht de vraag stellen welke toekomst de Westvlaamse veevoeder-nijverheid tegemoet gaat. Dhr. Jos Laga welke met deze nijverheid vergroeid is — hij is voorzitter van de federatie van de veevoederfabrikanten van het Europa der Zes — is bijzonder goed geplaatst om daar-over te oordelen. Wij vatten hierna zijn standpunt samen.

Er mag in de eerstkomende jaren een stij-gende vraag naar samengestelde voeders worden verwacht. De stijging van de wel-vaart — welke te voorzien is — brengt mede dat minder plantaardige produkten worden gevraagd en meer vleesprodukten en zuivelprodukten (*). Dit is een eerste punt dat toelaat een toename in het ver-bruik van mengvoeders te verwachten.

Er is verder in ons land nog een belang-rijke marge in de veevoeding welke door de samengestelde voeders kan ingenomen worden. In Nederland met zijn intensieve veekweek kan de verhouding mengvoeders-enkelvoudige voeders geraamd worden op 80 t.h.; in België bedraagt deze verhouding 50 à 60 t.h. De vooruitgang zal er kennelijk in bestaan dat wij naar de verhouding van Nederland zullen evolueren wat dus insluit

een toename in het verbruik van meng-voeders.

Last but not least is er voor de West-vlaamse veevoedernijverheid het door de Europese Economische Gemeenschap ge-opend perspektief van een vrije toegang in het nabije Noord-Frankrijk. De departe-menten « Nord » en « Pas-de-Calais » met hun bevolking van circa 3,5 miljoen inwo-ners hebben een belangrijke landbouw. Het verbruik van de mengvoeders kan in dit belangrijk gebied geschat worden op 20 à 30 t.h. van het geheel der veevoeding. Deze beide departementen bezitten verder geen sterk ontwikkelde veevoedernijverheid. Door hun nabijheid maken de Westvlaamse be-drijven welke qua uitrusting thans op het peil van de Nederlandse bedrijven staan, een goede kans. De verwezenlijking van de Gemeenschappelijke Markt opent voor de veevoedernijverheid van onze provincie be-langrijke expansiemogelijkheden. De kon-kurrentie van de Nederlandse bedrijven in België wordt door de Westvlamingen niet gevreesd. De veevoedernijverheid is niet arbeidsintensief wat dus meebrengt dat de terugslag van het verschil in lonen tussen de Belgische en de Nederlandse bedrijven niet zo belangrijk is als in arbeidsintensieve bedrijven.

De Westvlaamse veevoedernijverheid welke ca 1.000 arbeidskrachten tewerk stelt — het belangrijke verdelingsapparaat niet mee-gerekend — heeft de wind in de zeilen.

(*) In het artikel « De Afzet van Land- en Tuin-bouwprodukten » van Prof. Ing. C. Boon in de E.R.V. mededelingen nr. 4, 1959, wordt de ver-melde tendens nader toegelicht.

De zgn. « Havenkop »
te Roeselare.

(Foto R. Vansevenant)

